

BODY Culture, Body, Gender, Sexuality in Adult Trainings

Ref. n.518036-LLP-1-2011-1-FR-Grundtvig-GMP

www.bodyproject.eu

KRITISKE HÆNDELSER

Dansk kortudgave

2013

open kijk op handicap

ars erotica
foundation

cesie
the world is only one creature

Partnerskabet bag BODY projektet:

[P1] Élan Interculturel (Applicant); France

<http://www.elaninterculturel.com/>

[P2] Katholieke Vereniging Gehandicapten Vormingsbeweging vzw – KGV; Belgium

<http://www.kvg.be/>

[P3] MHT Consult; Denmark

<http://www.mhtconsult.dk/>

[P4] Ars Erotica Foundation; Hungary

<http://www.csakatestemenat.hu/ars-erotica-foundation/>

[P5] Centro Studi ed Iniziative Europeo – CESIE; Italy

<http://cesie.org/>

Denne publication afspejler kun forfatterens synspunkter. EU-Kommissionen kan ikke ansvarliggøres for de oplysninger, der er indeholdt i materialet.

Projektet og dets publikationer er støttet økonomisk af EU-Kommissionen, Uddannelse og Kultur, LLP, Grundtvig programmet

Forord

Formålet med BODY projektets undersøgelse og indsamling af *Kritiske Hændelser* har været at analysere, hvordan voksenundervisere, voksenvejledere og andre frontmedarbejdere oplever kulturelle forskelle i deres professionelle virke, og endvidere hvordan de håndterer ”kulturchok” i jobudøvelsen. De professionelle input er blevet belyst ud fra såvel et mentalt som et kommunikativt og relationelt perspektiv med udgangspunkt i de gennemgående BODY temaer: helbred og sundhed, køn, seksualitet, handicap og krop som overordnet begreb.

Begrebet om kritiske hændelser bygger på den tilgang og metodik, der er udviklet og afprøvet gennem mange år af den franske socialpsykolog Margalit Cohen-Emerique. Det særlige ved denne tilgang er, at den anerkender og tager metodisk højde for, at der altid i interkulturelle møder og interaktioner er mindst to parter og subjektive oplevelsesmønstre involveret. Derfor kan konflikter og kulturchok aldrig forstås fuldt ud fra den ene parts perspektiv, ligesom de heller ikke kan reduceres til forklaringer om modpartens kulturelle baggrund og fremmedhed. Ved at analysere de konkrete situationer ud fra begge parterers perspektiver giver metoden mulighed for en bedre forståelse for, hvordan kulturelle værdier, forestillinger og forventninger indvirker på interkulturelle møder. Samtidig får vi også bedre indsigt i, hvornår kulturelle aspekter spiller en vigtig rolle i interkulturelle interaktioner, og hvornår der reelt er helt andre aspekter på spil. Sigtet er at skabe og styrke en anerkendende tilgang og praksis. Det indbefatter også den interkulturelle kompetence til at ”forhandle” respektfulde løsninger i de tilfælde, hvor der er tale om forskellige kulturbetingede værdier, interesser og behov.

De følgende sider gengiver et fåtal af de mange kritiske hændelser, der er indsamlet og bearbejdet i forbindelse med BODY projektet. De kritiske hændelser er inddelt tematisk efter hovedtemaerne helbred og sundhed, køn, seksualitet, handicap samt krop som overordnet begreb. Hændelserne er beskrevet ud fra den beskrivelseskabelon, der ligger til grund for Margalit Cohen-Emeriques metode. Hvert tema er indledt med en oversigt over kritiske hændelser inden for temaet, fordelt på BODY partnerne. Det fremgår desuden af den enkelte hændelse, hvem der har indsamlet og beskrevet den enkelte hændelse.

Vi henviser samtidig til den lange version af samme udgave, hvor vi har præsenteret et større udsnit af de kritiske hændelser.

God læselyst!

Oversigt over kritiske hændelser relateret til HELBRED OG SUNDHED

Belgien	Danmark	Frankrig	Ungarn	Italien
	Japansk søn på hospice	Vand		

Kritisk Hændelse: Japansk søn på hospice

Indsamlet af: mhtconsult

Sensitive zoner I den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret I denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldring, seksualitet, handicap, kropsopfattelser, non-verbal kommunikation mv.)</i> Professionel versus privat pleje af døende familiemedlemmer Ansvar for familien Holdninger til sygdom-død-krop Faglig identitet
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturchock i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Fortælleren er en 38årig dansk sygeplejerske, som arbejder på et hospice. Hun lever i en kernefamilie med mand og 3 sønner. Som mange danskere har hun en kristen baggrund, men er ikke aktivt troende.
Kulturbaggrund for den person, der er "årsag" til kulturchocket	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> De øvrige personer er en japansk kvindelig patient 72 år og hendes søn, 38 år. Det vides ikke, om sønnen er det eneste voksne barn i familien, men han er tilsyneladende den eneste, som bor i Danmark. Som de fleste japanere tror de på buddhisme eller shintoisme, men de er tilsyneladende ikke aktive troende.

1. Beskrivelse af situationen

Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.

Jeg arbejder som sygeplejerske på et hospice i Danmark. En dag blev en døende japansk kvinde indlagt. Som personale er vi indstillet på at yde professionel pleje. Men det gik hurtigt op for os, at patientens voksne søn

havde tænkt sig at være på hospicet det meste af tiden. Selvom vi prøvede at overtale ham til at fortsætte sit daglige liv og lade os udføre plejen, blev han ved med at tage sig af moderen hver dag. Vi fik kun lov til at udføre de funktioner, som var smertefulde for hende.
2. Elementer I situationen <i>Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne I hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>
Hændelsen fandt sted på et hospice i Danmark. Som de fleste privathospitaler er dette hospice veludstyret og har en god bemanning. Egenbetalingen dækker palliativ behandling og pleje. Det vides ikke, hvor mange patienter der var, men normalt er danske hospices mindre enheder. Det vides ikke hvorfor og hvor længe den japanske familie har opholdt sig i Danmark. Den danske sygeplejerske har også andre patienter.
3. Følelsesmæssig reaktion <i>Hvad følte fortælleren I situationen.</i>
Sygeplejersken og hendes kolleger følte sig begrænsede i deres professionelle handlerum, da de i en vis forstand ikke kunne komme til at udføre deres sædvanlige professionelle arbejdsfunktioner. Dette førte til at de følte sig tilsidesat og at deres professionelle identitet og faglighed ikke blev anerkendt. Sygeplejersken følte sig magtesløs som professionel.
4. Normer og værdiers rolle <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret I situationen.</i>
Fortælleren oplevede manglende anerkendelse og begrænsning i sin professionelle etik. Dette er meget alvorligt i sygehussektoren, hvor patienter er afhængige af læger og sygeplejerskers professionalisme. Hændelsen involverede flere normative dilemmaer: Den professionelle identitet: Som sygeplejerske er det fortællers opgave at støtte patienten, hun er en del af hospiceorganisationen. Idet sønnen overtager hendes arbejdsfunktion, føler hun sig ikke anerkendt og der sættes spørgsmålstejn ved hendes professionelle identitet.   Den professionelle autoritet: Læger og sygeplejersker har stadig høj grad af autoritet, også selv om der har været mange eksempler på fejlbehandling. Derfor virker sønnens adfærd som en svækkelse af den professionelle autoritet, som gælder for læger og sygeplejersker.   Holdning til sygdom, legemlig svækkelse og død: I de vestlige samfund har mange mennesker ikke noget direkte forhold til sygdom, legemlig svækkelse og død. Disse fundamentale menneskelige begivenheder er blevet institutionaliseret. Ifølge dette paradigme skal børn, selv når de er voksne, ikke overvære forældres eller andre nære relationers dødsproces. Legemlig svækkelse og død er nærmest tabu.   Opfattelse af familien og børns rolle: Den vestlige familie er generelt en kernefamilie, generationerne holder ikke så tæt kontakt som tidligere. Familiens medlemmer er ikke så afhængige af hinanden mere. Dette er den anden side af institutionaliseringen af sygdom og død.   Individualisme: Familiestrukturen og den reducerede ansvarlighed og gensidighed indebærer, at det enkelte familiemedlem har en "ret" til at følge sine egne behov. Normalt ville det at opholde sig døgnet rundt ved sin mors sygeseng mere blive opfattet som en opofrelse end som et ønske om at være tæt på dødsprocessen.

5. Fortællerens indtryk af modparten I hændelsen   <i>Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer I situationen, set I lyset af fortællerens egne normer og værdier.</i>   Set fra et vestligt perspektiv fik fortælleren og hendes kolleger den opfattelse, at den japanske moder på en måde dominerede sin søn, som om hun ikke ville lade ham have sit eget liv. Forholdet mellem mor og søn blev tolket som om moderen havde overdrevne forventninger og krav. Samtidig virkede sønnen lidt for omsorgsfuld. Personalet så måske lidt ned på ham, fordi han opgav sit eget liv. I deres øjne levede han ikke op til sin rolle som voksen mand med eget liv. Deres syn på den japanske familie var ikke totalt negativt, men dog lidt skeptisk og distancerende.
6. Modpartens normer, værdier og forestillinger   <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et kulturшок hos fortælleren (hypotese).</i>   Tolkningen af denne hændelse kan foregå på to planer : familieplanet og det økonomiske plan. På familieplanet har den japanske/asiatiske familie generelt andre normer, værdier og traditioner med hensyn til at tage sig af hinanden i familien. Det drejer sig om normer som: - Respekt for forældre og ældre familiemedlemmer - Kollektive familie-behov prioriteres højere end individuelle behov. Desuden kan der stadig være hierarkier internt i familien, hvor ældre menneske nyder en særlig respekt og skal adlydes.   På det økonomiske plan er japanske borgere vænnet til et hospitalssystem, hvor de betaler for de indlagte familiemedlemmers pleje. Dette kan udgøre en stor udgift, som familien kan reducere ved selv at udføre visse plejefunktioner . Det må formodes at den japanske søn ikke kun handlede på baggrund af familiestrukturer og kulturelle traditioner. Hans adfærd kan også være betinget af ønsket om at reducere de økonomiske udgifter.
7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation   <i>Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle I interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer I det professionelle arbejde såvel som generelt I interkulturelle møder.</i>   For det første er der et signifikant dilemma mellem den japanske/asiatiske families normer og traditioner og de danske/vestlige velfærdssystem, hvor staten har overtaget det ansvar og omsorg, som før lå i familiens regi. Hændelsen viser hvor vigtigt det er at være bevidst om forskellige normer og traditioner hvad angår omsorg for syge familiemedlemmer.   For det andet kan sønnens adfærd skyldes vigtige økonomiske overvejelser. Han kan tro, at han kan reducere udgifterne ved at overtage så mange plejefunktioner som muligt. Set i dette lys giver hændelsen anledning til at spørge, om sønnen og moderen blev korrekt informeret om de muligheder for støtte, som også findes i et privat hospice.

Kritisk Hændelse: Vand	
Indsamlet af: Élan Interculturel	
Sensitive zoner I den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret I denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldring, seksualitet, handicap, kropsofattelser, nonverbal kommunikation mv.)</i> Sundhed.
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturchock i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Kvindelig 38årig ergoterapeut, arbejder på deltid på et hospital og har privat praksis. Hun lever sammen med en fysioterapeut i Paris. Hun beskriver sig selv som politisk venstreorienteret. Hendes forældre arbejder i sundhedssektoren (sygeplejerske og fysioterapeut).
Kulturbaggrund for den person, der er "årsag" til kulturchocket	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Ung kvinde, 18 år, studerende fra Elfenbenskysten, praktiserende muslim. Kommer fra en relativ homogen kulturel baggrund (Vestafrikanske indvandrere). Henvist af egen læge på grund af rygsmerter.
1. Beskrivelse af situationen <i>Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.</i>	
Hændelsen fandt sted på et bevægelses- og afslapningshold. Deltagerne var 5 kvinder. Det var meget varmt og to elektriske ventilatorer hjalp ikke meget. Deltagerne udførte en øvelse med gymnastikbolde, som kræver meget energi. Jeg tilbød dem vand og alle tog imod det med undtagelse af en ung kvinde, som høfligt afslog. De fortsatte øvelsen og lidt senere lagde jeg mærke til, at den unge kvinde svedte og var bleg. Jeg gik hen til hende med en flaske vand og fortalte hende, at hun skulle drikke for at hydrere, ellers kunne hendes blodtryk falde. Hun afslog fordi hun holdt Ramadan og bad mig tage det roligt, hun havde det fint og var vant til at udholde meget varme uden at drikke. Jeg var bekymret for at hun skulle besvime og jeg foreslog hende at stoppe med øvelsen, så hun kunne hvile sig lidt. Hun insisterede på at fortsætte, jeg blev mere barsk og sagde til hende, at det ville være mit ansvar, hvis der skete hende noget. Jeg fortalte hende at jeg accepterede hendes tro, men at der også var regler i min klinik og at en af dem var, at man ikke må udsætte sig selv for fysisk overlast. Hun nægtede stadig at drikke, så jeg måtte bede hende om at forlade lokalet. Uden et ord samlede hun sine ting og forlod rummet med ordene: "Dette er diskrimination og jeg vil ikke finde mig i det". Hun vendte aldrig tilbage.	
2. Elementer I situationen <i>Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne I hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>	
En ergoterapeuts klinik i det nordlige Paris. Lokalet er cirka 30 m², der er ingen stole, der er små og store bolde og øvelsesmåtter. Der er 5 kvinder: en er 18 år, to er omkring 30 og to er 45 år. Alle 5 stammer fra tidligere franske kolonier (Tunesien, Algeriet, Elfenbenskysten). Fortælleren gik rundt og gav instruktioner og checkede at kvinderne forstod øvelsen.	

3. Følelsesmæssig reaktion <i>Hvad følte fortælleren i situationen.</i>
Jeg følte mig meget frustreret, fordi jeg følte at kvinden ikke anerkendte min faglighed og mine regler. Jeg følte en blanding af vrede og angst : vrede fordi hun ignorerede mine forklaringer og angst for at hun kunne besvime. Til sidst blev jeg rasende over at blive anklaget for diskrimination.
4. Normer og værdiers rolle <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret i situationen.</i>
Fortælleren accepterer spiritualitet og tro, men det må ikke gå ud over den psykofysiske sundhed. Fysisk integritet udgør grundlaget for et spirituelt liv. Det er også nødvendigt at følge de regler, som er forbundet med at gå til behandling. Deltagerne må tage den professionelle forklaringer og anvisninger alvorligt, ellers er der ingen grund til at deltage. Hvis tro ikke er forenelig med behandling, må man undlade at deltage.
5. Fortællers indtryk af modparten i hændelsen <i>Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer i situationen, set i lyset af fortællers egne normer og værdier.</i>
Fortælleren har et negativt indtryk af deltageren, fordi denne ikke accepterer reglerne og desuden anklager hende for diskrimination. Hun opfatter den unge kvinde som en fanatiker, som vil gøre alt for religionens skyld.
6. Modpartens normer, værdier og forestillinger <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et kulturchoke hos fortælleren (hypotese).</i>
Religion beskytter os og ligger til grund for alt, hvad vi gør. Religion er altid overalt. Hydrere, drikke vand er vigtigt, men det er ikke nødvendigt at drikke hele tiden. Under Ramadan er det muligt at spise og drikke om aftenen, så man har energi til resten af dagen. Perspiration er en naturlig aktivitet, når det er varmt og ikke nødvendigvis et tegn på at man er ved at besvime. Det er diskriminerende ikke at respektere kvindens beslutning om at undlade at drikke og at gøre hvile og hydrering til betingelser for at fortsætte behandlingen. Det ser ud til at den unge kvinde er stærkt styret af religiøse doktriner og af sit overjeg.
7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation <i>Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle i interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer i det professionelle arbejde såvel som generelt i interkulturelle møder.</i>
Det kan være vanskeligt at afgrænse respekt for andre fra professionelt ansvar og at prioritere mellem behov. Kan spirituelle behov være vigtigere end kroppens behov ? Denne hændelse belyser også dilemmaet mellem på den ene side den professionelle ret til at bestemme, hvad der skal ske, og til at sikre deltagerens sikkerhed og på den anden side den voksne deltagers ret til at tage ansvar for sine egne handlinger.

KØN

Oversigt over kritiske hændelser relateret til KØN

Belgien	Danmark	Frankrig	Ungarn	Italien
	Udfordrende klædt på biblioteket		Transkønnet autenticitet	

Kritisk Hændelse: Udfordrende påklædning på biblioteket

Indsamlet af: mhtconsult

Sensitive zoner I den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret I denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldrig, seksualitet, handicap, kropsopfattelser, non-verbal kommunikation mv.)</i> Udstille seksualitet i det offentlige rum.
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturchock i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Fortælleren er en dansk kvindelig lærer på 58 år. Hun arbejder på et sprogcenter. Hun har arbejdet med kursister fra andre lande og kulturer i mange år. Hun er engageret og fagligt dygtig og har opholdt sig i flere lande. Hun er feminist eller en kvinde, der går meget ind for kønslig ligestilling
Kulturbaggrund for den person, der er "årsag" til kulturchocket	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> En bosnisk kvindelig læge midt i 30erne, som lærer dansk på et sprogcenter.
1. Beskrivelse af situationen	<i>Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.</i> På vores sprogcenter har vi et bibliotek, hvor kursisterne kan arbejde med deres opgaver. Der er altid en eller to sproglærere til stede, som kan vejlede kursisterne. En dag, hvor jeg var på vagt i biblioteket, sad der cirka 10 voksne kursister og arbejdede. Pludselig lagde jeg mærke til en stemning af uro. Årsagen syntes at være en kvindelig bosnisk kursist, som sad ved et bord iklædt en meget nedringet kjole. Så vidt jeg husker, var hun muslim.
2. Elementer I situationen	<i>Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne I hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>

Hændelsen fandt sted på biblioteket på et sprogcenter i Danmark, hvor der var en kvindelig lærer og cirka 10 kursister, 8 mænd og 2 kvinder. Mændene kredsede omkring det bord, hvor den seksuelt udfordrende klædte bosniske kvinde sad.
3. Følelsesmæssig reaktion <i>Hvad følte fortælleren i situationen.</i>
Som lærer og vejleder på sprogcentret syntes fortælleren, at hun havde et professionelt ansvar for at sørge for en vis rolig, stille og koncentreret atmosfære i biblioteket. Hun blev irriteret over den bosniske kursists adfærd, som forstyrrede arbejdsroen i lokalet. Fortælleren følte sig lidt stødt, fordi kvinden så direkte udfordrede de mandlige kursister på en seksuel måde.
4. Normer og værdiers rolle <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret i situationen.</i>
Fortælleren går ind for en arbejds-dresscode, som er anderledes end når man skal til fest. På sprogcentret kan lærerne klæde sig uformelt inden for visse grænser. Fortælleren plejer at gå i uformelt og ikke udpræget feminint tøj. Mange af kursisterne kommer fra lande, hvor det vil være ret anstødeligt og måske forbudt at være klædt seksuelt udfordrende i en offentlig institution. Desuden belyser denne hændelse baggrunden for de normative reaktioner i situationen: Formel lighed: Danskerne går ind for lighed på alle områder: ideelt er alle lige og skal have de samme rettigheder, uanset køn, social og etnisk baggrund. Dette gælder også på uddannelsesområdet. Dansk dresscode er temmelig uformel, men kursister forventes at gå i pænt og uformelt tøj.   Kulturel tilpasning: Fortælleren anser tilpasning for at være en ubevidst proces, som foregår mens vi lærer de livsformer, regler og prioriteringer, som findes i det nye miljø. Hvis hun forventer at bosniske kvinder hurtigt vil tilpasse sig den danske livsstil og identificere sig med de gængse kulturelle normer, så overser hun måske at kulturel tilpasning er en læreproces, som normalt tager lang tid.   Stereotypier om muslimske kvinder: Den danske lærers reaktion kan også være forårsaget af nogle udbredte stereotypier om hvordan typiske muslimske kvinder skal se ud. Ofte er vores umiddelbare billede en helt tildækket kvinde i burka. Vi tror ikke at der kan findes muslimske kvinder, som ikke følger denne dresscode.
5. Fortællerens indtryk af modparten i hændelsen <i>Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer i situationen, set i lyset af fortællerens egne normer og værdier.</i>
Fortælleren har et negativt billede af den bosniske kvindelige kursist, fordi hun ikke i sit tøjvalg skelner mellem arbejdsliv og privatsfære. Hun formodes at gå på sprogcentret for at få sprogundervisning, hun er højtuddannet i sit hjemland og har en klar interesse i at lære dansk for at forbedre sine beskæftigelsesmuligheder i Danmark. Hendes udfordrende påklædning passer ikke ind i miljøet på centret. Det harmonerer heller ikke med at hun er muslim.
6. Modpartens normer, værdier og forestillinger <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et</i>

kulturchok hos fortælleren (hypotese).

Fremhæve kvindelighed:

Mange kvindelige højtuddannede møder meget feminint klædt på videnskabelige kongresser i Østeuropa. Det virker OK at fremhæve kvindelighed i det offentlige rum, det er tilsyneladende ikke så tabuiseret som i mange moderne vestlige lande. En forklaring kunne være at denne kønsmæssige tøjstil kan være en konsekvens af den fremtvungne emancipation, som fandt sted i den socialistiske periode. I sammenligning med skandinaviske kulturer er de fleste østeuropæiske kulturer langt mere maskuline forstået på den måde at der er større afstand mellem kønsroller.

Mangfoldige kulturelle referencer:

Hver af os har adskillige kulturelle identiteter og vores adfærdsformer og værdier fremstår som et resultat af en forhandling mellem de forskellige kulturelle positioner. Den kvindelige kursist er både bosnisk og muslim, og hendes adfærd og dresscode afspejler ikke kun hendes religion (eller vores opfattelse af den), men snarere den bredere kulturelle periode, som hun lever i. Der synes ikke at være nogen modstrid mellem at være muslim og kvinde klædt på en meget feminin og seksuel måde.

7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation

Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle i interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer i det professionelle arbejde såvel som generelt i interkulturelle møder.

Muslimsk/religiøs tro:

Selv om islam er den dominerende religion i Bosnien, er landet blevet udsat for stor påvirkning fra Vesten. Derfor virker holdningerne til religiøse handlinger mere fleksible end i andre traditionelt muslimske lande. Det er måske ikke usædvanligt, at muslimske kvinder ifører sig tøj, som ikke normalt forbindes med islam. Det er også muligt at andre værdier er vigtigere for unge bosniske kvinder, f.eks. at leve op til den traditionelle kvinderolle i Bosnien.

Kønshierarki:

Bosnien er et land, som stadig er patriarkalsk. Familiestrukturen på Balkan var traditionelt baseret på et mandsdomineret regelsystem. En ung kvinde tilhørte den laveste position i hierarkiet. Hendes vigtigste rolle var at føde børn og være moder. Kvinder, som ikke levede op til denne rolle, blev anset for at være værdiløse og blev diskrimineret, fordi evnen til at tiltrække mænd blev opfattet som et vigtigt aspekt af hendes identitet. Selv om nutidens kvinder får mere indflydelse og uafhængighed og overtager roller uden for hjemmet, kan de stadig miste anerkendelse, hvis de ikke er i stand til at tiltrække mænd. Hændelsen, som den danske kvinde beskriver, bør ses i denne sociokulturelle kontekst, hvor kvinder stadig er påvirket af forudgivne traditionelle roller. Selv om hændelsen foregik i Danmark, er de kulturelle mønstre ofte blevet internaliseret og overgangen til et samfund præget af større lighed medfører ikke i sig selv en ændring af synet på kvindens rolle og position i samfundet. Mange kvinder søger stadig at opnå anerkendelse ved at følge de traditionelt forudgivne sociale normer. Hvis de ikke fulgte den eksisterende sociokulturelle model, ville det få værre konsekvenser end at indtage den underordnede position.

Maskulinitet:

Selvom kvinder får større adgang til højere uddannelse, er samfundets øverste positioner stadig ofte reserveret for mænd, kvinder møder ofte det såkaldte "glasloft". For at overvinde disse barrierer, kan kvinder benytte sig af forskellige strategier. En måde kunne bestå i at udstille kroppen og klæde sig forførende. Den unge bosniske kvindes adfærd kunne derfor også forstås som en måde at opnå anerkendelse.

Kritisk Hændelse: transkønnet autenticitet	
Indsamlet af: Ars Erotica, Ungarn	
Sensitive zoner I den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret I denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldring, seksualitet, handicap, kropsopfattelser, non-verbal kommunikation mv.)</i> Kønsrelationer, bodyimage, kønsroller .
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturшок i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturшок I situationen?</i> 40årig veluddannet mellemlags kvinde, psykolog, åben for LGBT spørgsmål.
Kulturbaggrund for den person, der er "årsag" til kulturшокet	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturшок I situationen?</i> Ung transkønnet kvinde (en mand med en kvindelig identitet).
1. Beskrivelse af situationen	
<i>Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.</i>	
En lesbisk filmklub vise film om de lesbiskes liv og problemer. Efter filmen diskuterer publikum med sagkyndige eksperter. Jeg var i egenskab af psykolog mødeleder. Blandt publikum var der en transperson (en mand med kvindelig identitet), som deltog i diskussionen. Da jeg ville give ham ordet, sagde jeg :”lad os nu høre, hvad en mand mener”.	
2. Elementer I situationen	
<i>Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne I hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>	
Det var en hændelse med en transkønnet mand, som har en kvindelig identitet. Fortælleren er en psykolog, som er ordstyrer i en filmklub Fortælleren refererer til hovedpersonens oprindelige køn.	
3. Følelsesmæssig reaktion	
<i>Hvad følte fortælleren I situationen.</i>	
Jeg blev forlegen og ønskede at rette min fejltagelse, derfor benævnte jeg hendes kvindelige navn.	
4. Normer og værdiers rolle	
<i>Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret I situationen.</i>	
Accept af mangfoldighed og selvvalgt identitet : - undervisning inden for det multikulturelle område kræver at selvvalgte kulturelle, seksuelle og andre identitetspositioner bliver anerkendt - Som psykolog, der styrer en diskussion om seksuelle orienteringer, bliver fortælleren fløvet over at tillægge en transperson det forkerte køn. Hun kan fortolke denne hændelse som en mangel på professionalisme. Køn er ikke biologisk, men socialt og kan ændres :_ - vore samfund har delvist accepteret den ide at mennesker frit kan vælge deres kønsidentitet. - Forskning har vist at vi ubevidst i løbet af få sekunder kategoriserer de mennesker, vi møder, ud fra	

kriterierne : alder, etnicitet og køn. Selv om køn er et kulturelt fænomen, synes det at være en meget grundlæggende kategorisering i vores sociale perception at skelne mellem mand og kvinde. I denne hændelse gik den basale kategorisering på grundlag af nogle primære tegn forud for den mere elaboreret indførte kategorisering (hvorved køn ikke er et biologisk faktum men i stedet er selvvalgt).

5. Fortællerens indtryk af modparten I hændelsen

Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer I situationen, set I lyset af fortællerens egne normer og værdier.

For fortælleren var den kvindelige transperson neutral

6. Modpartens normer, værdier og forestillinger

Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et kulturшок hos fortælleren (hypotese).

Identitetstrussel:

Det vil for alle være en trussel mod deres kønsidentitet at blive tiltalt som tilhørende det andet køn. De fleste kvindelige transpersoner er hyppigere udsat for dette på grund af nogle af deres primære maskuline træk (højde, stemme osv). Når de bliver tiltalt som mænd, kan de aldrig udelukke muligheden af den intentionel rekategorisering og benægtelse af at acceptere dem som kvinder.

Kønsidentitet er kulturel, ikke biologisk :

For transpersoner er køn defineret af kultur og subjektiv identifikation snarere end af de primære biologiske tegn. Denne fokusering på det kulturelle aspekt af køn er en af årsagerne til at transpersoner ikke nødvendigvis går ind for kirurgisk biologisk transformation.

Mellem relativisering og essentialisering af køn :

Ud fra den transkønnede position er køn altid kulturel. Samtidig foreligger der en mand/kvinde binominal modsætning, som afviger fra den moderne tendens til at opfatte køn ikke som to modsætninger, men som en mangfoldighed af nuancer mellem de to og at hver person foretager sit eget kønsmix. Transpersoner bevæger sig fra en kønsidentitet til den præcist modsatte kønsidentitet, og hvis bevægelsen skal være meningsfuld, skal den anden kønsidentitet være veldefineret, ikke relativiseret. Et skift fra mandlig til kvindelig køn kan ikke finde sted, hvis det ønskede køn er en relativiseret mandlig-kvindelig position, kun hvis det er en relativ traditionel form for kvindelighed.

7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation

Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle I interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer I det professionelle arbejde såvel som generelt I interkulturelle møder.

"Jeg oplevede en kognitiv dissonans: min fortællelse afslørede at jeg ubevidst havde en traditionel opfattelse af køn". Denne kommentar viser at de fleste i moderne vestlige samfund kunne sige det samme, idet de dybest inde har en traditionel opfattelse af køn. Dette understøttes af perceptionsforskningen, som viser at vi automatisk, ubevidst og umiddelbart kategoriserer andre på baggrund af køn. Hvis man udelader denne kategorisering, stopper man den automatiske perceptionsproces og begynder at undre sig : " er dette en mand eller kvinde ?" Selv om vi med bevidstheden har lært at køn er kulturelt betinget og at vi gerne ville have og give frihed til at bevæge os mellem køn, så tager det tid før denne frihed bliver indarbejdet i vores automatiske perceptionsfunktioner.

Oversigt over kritiske hændelser relateret til SEKSUALITET				
Belgien	Danmark	Frankrig	Ungarn	Italien
Tilfredsstillelse			Springe ud	

Kritisk Hændelse: Tilfredsstillelse	
Indsamlet af: KVG	
Sensitive zoner I den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret I denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldring, seksualitet, handicap, kropsopfattelser, non-verbal kommunikation mv.)</i> Kropsbevidsthed, seksualitet, handicap, forhold mellem køn.
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturchock i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Ung belgisk katolsk heteroseksuel liberal kvinde uden handicap.
Kulturbaggrund for den person, der er "årsag" til kulturchocket	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Mor til en søn med alvorligt fysisk handicap. Hun er midaldrende, katolsk, liberal, belgisk.
1. Beskrivelse af situationen	
<i>Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.</i>	
Jeg er på kursus om handicap og seksualitet. Der er en mor til en søn på 28 år med alvorligt fysisk handicap. De bor sammen med faderen og to brødre. Moderen fortæller at sønnen for nogle år siden havde behov for at blive tilfredsstillet seksuelt. De inviterede forskellige kvinder, som tilbød seksuelle ydelser til mennesker med handicap. Men sønnen brød sig ikke om det fordi han ikke kendte disse kvinder. Efter et familiemøde (forældrene og de tre sønner) besluttede de, at moderen skulle tilfredsstille ham med hånden.	
2. Elementer I situationen	
<i>Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne I hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>	
Vi hørte sammen med mere end 200 mennesker moderen fortælle historien om sin søn. Alle deltagere var fagpersoner. Jeg kendte ikke moderen i forvejen. Hun fortalte sin historie i et stort auditorium. Hun sad forrest, der var ingen der kendte hende, de hørte bare hendes historie. Derefter blev deltagerne delt i grupper for at diskutere og lære mere om seksualitet og handicap. De skulle ikke komme med	

løsningsforslag, men de kunne stille forståelsesspørgsmål til moderen. Et af spørgsmålene var hvordan hun havde oplevet at tilfredsstille sin søn og hvad hun mente om disse problemer i institutioner – om denne type ydelse skal være en del af de ansattes jobfunktion.
3. Følelsesmæssig reaktion <i>Hvad følte fortælleren i situationen.</i>
Overrasket, ubehagelig til mode.
4. Normer og værdiers rolle <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret i situationen.</i>
Respekt for kroppens integritet. Grænser for serviceydelser.
5. Fortællerens indtryk af modparten i hændelsen <i>Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer i situationen, set i lyset af fortællerens egne normer og værdier.</i>
Moderen ønsker at give sin søn betingelsesløs hjælp, dette kan man kun respektere. Spørgsmålet er om denne handling er forsvarlig, selv om sønnen ønsker det og hele familien er enig. Moderen giver ikke anledning til et negativt billede, men det er svært at acceptere hendes beslutning.
6. Modpartens normer, værdier og forestillinger <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et kulturшок hos fortælleren (hypotese).</i>
Empati, respekt for andres behov. Seksualitet er en kropslig funktion, som ikke er underlagt det følelsesmæssige plan.
7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation <i>Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle i interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer i det professionelle arbejde såvel som generelt i interkulturelle møder.</i>
Seksualitet og handicap er stadig tabuiseret. Det er et tema, som er meget svært at italesætte. Kurser og informationsmøder for mennesker med handicap og deres familie, venner og hjælpere kan bidrage til at belyse problemet og måske få de implicerede til at kommunikere mere åbent om det. Definitionen af seksualitet er totalt anderledes for menneske med handicap, derfor bør professionelle være mere opmærksomme over for hver enkelt person og familie. De bør også være i stand til at sætte sig ud over de traditionelle sociale forestillinger om seksualitet. Denne hændelse rejser også spørgsmålet om grænser for hjælp. Hvad er en person parat til at gøre ude at overskride sine gen værdier.

Kritisk Hændelse: Springe ud	
Indsamlet af: Ars Erotica	
Sensitive zoner I den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret I denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldring, seksualitet, handicap, kropsopfattelser, non-verbal kommunikation mv.)</i> Offentliggøre sin seksuelle orientering – hvor, hvornår og hvordan, professionel versus privat sfære.
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturchok i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturchok I situationen?</i> De to hovedpersoner har mere eller mindre samme baggrund. Hændelsens temaer er : seksuel orientering og hvordan man kommunikerer den og hvilke barrierer, man støder på. 34årig lesbisk, mellemlags intellektuel kvinde. Hun er LGBT aktivist, underviser, hun er også moder og lever i fast forhold.
Kulturbaggrund for den person, der er "årsag" til kulturchokket	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturchok I situationen?</i> 31årig lesbisk, mellemlag, storby, uddannet kvinde.
1. Beskrivelse af situationen	
<i>Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.</i>	
Hændelsen fandt sted på et sensitivets- og kommunikationskursus for socialarbejdere. Temaet var minoritetsgrupper. Opvarmningsøvelsen var "gå et skridt frem", hvor hver deltager får et rollekort og skal besvare spørgsmål om minoritetsrelaterede stereotyper set fra det minoritetsperspektiv, som er angivet på kortet. Jeg spurgte den deltager, som stod med det "lesbiske" kort, hvordan hun ville præsentere denne person. Hun sagde saqt, hun ikke behøvede at bruge sin fantasi ret meget, fordi hun selv var lesbisk.	
2. Elementer I situationen	
<i>Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne I hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>	
Øvelsen bruges til at danne ramme for præsentationen af minoritetsgrupper. Hver deltager (her 21) skal nævne flere elementer end de 1-2, som står på rollekortet, derved fremkommer et billede af de implicite og eksplicite fordomme om minoriteter. Efter at den lesbiske kvinde have meddelt at hun selv var lesbisk, fortsatte øvelsen på sædvanlig vis. Men senere, da v i diskuterede spørgsmålet om lesbiske, forlod hun lokalet og kom tilbage, da temaet var afsluttet.	
3. Følelsesmæssig reaktion	
<i>Hvad følte fortælleren I situationen.</i>	
To deltagere fil homoseksuelle rollekort (et lesbisk og et bøssekort). Først blev jeg chokeret et øjeblik. Jeg blev bange på egne og på deres vegne. Så fortsatte jeg med de sædvanlige spørgsmål:"er der andre. som har fået et homoseksuelt kort?" og jeg fortalte dem, at temaet ville blive taget op senere. Hvorfor var jeg bange ? Fordi jeg følte mi g tilskyndet til at springe ud (som et udtryk for empati).	
4. Normer og værdiers rolle	
<i>Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret I situationen.</i>	
Empati, empowerment af specielle identiteter:	
Spørgsmålet om beskyttelse af privatlivet kunne være relevant. Hører det med til underviserens arbejde at afsløre alle aspekter af sin identitet for at støtte disse identiteter og bidrage til at give dem empowerment?	

Eller bør den professionelle have et privat rum?

Adskillelse mellem professionel/privat sfære, bevare personlig identitet :

Det er et vigtigt princip at den professionelle ikke taler om sit eget engagement i en minoritetsgruppe, men kun om sit professionelle engagement. Underviseren bør holde den samme distance til alle minoritetsgrupper, vi er udenfor. Dette er den eneste situation, hvor det er godt at stå udenfor. I alle andre situationer i livet er åbenhed en positiv værdi. Disse to synspunkter førte til en stærk værdimæssig konflikt.

Professionalisme :

Fortælleren taler om sin egen tilskyndelse til at springe ud som et middel til at vise empati. Der kan være andre måder at støtte deltageren, som ikke involverer at springe ud selv. Følelsen af pinlighed hindrede hende i at finde en sådan løsning, og hun fortsatte øvelsen, måske havde hun behov for at gøre noget.

5. Fortællerens indtryk af modparten I hændelsen

Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer I situationen, set I lyset af fortællerens egne normer og værdier.

Hun var modig. Fortælleren beundrede at hun bare sagde det ligeud. Selv om fortælleren havde syntes om hende (gaydar-fænomen, baseret på stereotyper), begyndte hun at respektere hende på dette tidspunkt. Hun havde fra begyndelsen virket som en selvsikker og sund personlighed, og hændelsen forstærkede fortællerens formodninger. Sans for fællesskab – ikke kun fordi hun var lesbisk, men fordi hun meddelte det.

6. Modpartens normer, værdier og forestillinger

Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et kulturшок hos fortælleren (hypotese).

Missionen er at støtte specielle identiteter. Det at hun sprang ud på en helt naturlig og direkte måde på et kursus, fik fortælleren til at tro, at de havde samme værdier. Når hun selv er deltager på et kursus, reagerer fortælleren også selv på lignende vis.

7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation

Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle I interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer I det professionelle arbejde såvel som generelt I interkulturelle møder.

Jeg blev overrasket over min egen reaktion: jeg så en kursist reagere på samme måde, som jeg selv plejer at gøre, og underligt nok blev jeg – som modtager – chokeret over det. Jeg må tage det op, men lige nu ved jeg ikke hvordan. Normalt vil professionelle ikke have svært ved at håndtere konflikter mellem forskellige værdier og behov :

- A) mellem det private rum og støtte til specielle identiteter
- B) mellem behov for neutralitet/objektivitet og behov for sensibilisering
- C) mellem professionel og privat sfære

Der findes nok ingen general recept. Det er heller ikke sikkert, at det ville være en god ide at opstille en sådan. Alt efter situationen kan det udgøre en ressource at bevæge sig mellem den professionelle og private sfære. I hvert tilfælde må underviseren evaluere modstridende værdier og være forberedt på eventuelle identitetskonflikter.

Oversigt over kritiske hændelser relateret til HANDICAP				
Belgien	Danmark	Frankrig	Ungarn	Italien
Nytårstale				Bryde isen

Kritisk Hændelse: Nytårstale	
Indsamlet af: KVG	
Sensitive zoner I den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret I denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldring, seksualitet, handicap, kropsopfattelser, non-verbal kommunikation mv.)</i> Handicap, kropsbevidsthed.
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturchok i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturchok I situationen?</i> Midaldrende belgisk kvinde, underviser, katolik, uden handicap.
Kulturbaggrund for den person, der er "årsag" til kulturchokket	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturchok I situationen?</i> Cirka 30 årig fysisk handicappet belgisk kvinde.
1. Beskrivelse af situationen <i>Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.</i>	
Vi holder en årlig nytårsreception på arbejdspladsen. Vi inviterede en repræsentant for Foreningen for Ligestilling til at holde en tale. Vi kommunikerede via telefon og mail, men da kvinden ankom til receptionen, så jeg, at hendes ansigt var skamferet. Det havde jeg ikke forestillet mig, da jeg talte med hende. Jeg havde dannet mig et andet billede af hende.	
2. Elementer I situationen <i>Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne I hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>	
Det var en reception på vores arbejdsplads. Der var cirka 15 mennesker til stede, de fleste var frivillige (cirka 7 personer). De øvrige var enten professionelle fra vores organisation eller samarbejdspartnere. Og så var der kvinden fra foreningen. Alle kendte hinanden med undtagelse af den inviterede taler fra Foreningen.	
3. Følelsesmæssig reaktion <i>Hvad følte fortælleren I situationen.</i>	

Min første reaktion var, at jeg fór sammen. Jeg havde ikke regnet med dette. Senere skammede jeg mig over denne reaktion – kan jeg, som er ansat i en organisation for mennesker med handicap, kan reagere på den måde. Men ud fra stemmen havde jeg dannet mig et helt andet billede af kvinden.
4. Normer og værdiers rolle <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret i situationen.</i>
Det gik op mig, at det endnu ikke er normalt at møde mennesker med handicap, når man ikke forventer det. Måske forestiller vi os, at mennesker med handicap har behov for vores hjælp, og at de ikke selv fungerer som fagpersoner.   Ansigtets betydning: I individualistiske samfund som Belgien, har ansigtet stor betydning. Det skal udtrykke vores individualitet, personlighed og karakteregenskaber. Ansigtets ar, sår, tegn på skamfering kan fordreje det billede, andre danner sig af os, mere end nogen andel del af kroppen. Det handler blandt andet om vores forestillinger om symmetri, glathed, harmoniske former og om ansigtets ungdommelighed og friskhed. I vestlige kulturer ser vi på hinandens ansigter, når vi interagerer. Når et menneskes ansigt er deformeret og skamferet, må vi se bagom arret og deformiteten for at finde personen. Vi har sjældent kontakt med mennesker, hvis ansigter afviger fra gennemsnittet. Disse mennesker er heller ikke repræsenteret som talere og oplægsholdere.   Implicitte holdninger: Alle har visse kulturelle opfattelser og prototypiske billeder af de personer, vi interagerer med. De fleste af os har ikke daglig kontakt med mennesker med handicap. Derfor dukker der heller ikke billeder af dem op i vores bevidsthed, når vi tænker på personer, vi endnu ikke har mødt. Selv om fortælleren arbejder med mennesker med handicap, har hun ikke overvundet overraskelsen ved at møde et menneske med handicap. Det kan være, at hun ikke er vant til at møde dem uden for professionelt regi. Selv i vore dage er de marginaliserede.
5. Fortællerens indtryk af modparten i hændelsen <i>Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer i situationen, set i lyset af fortællerens egne normer og værdier.</i>
Et normalt, positivt indtryk af kvinden. Hun var særdeles rar og venlig.
6. Modpartens normer, værdier og forestillinger <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et kulturшок hos fortælleren (hypotese).</i>
Total inklusion, kamp mod diskrimination: som medlem af Foreningen for Ligestilling føler kvinden formodentlig en mission ved at kæmpe for ligeret og lige stilling - sandsynligvis i relation til forskellige minoritetsgrupper, herunder mennesker med handicap mv.   Empowerment til ligeværdig deltagelse: hun kan gå ind for at styrke både mennesker med specielle identiteter og mennesker med handicap. Hun kan opleve, at det kan være vigtigt at vise, at man kan være anderledes end forventet, og at mennesker med ansigtsdeformation kan være lige så fagligt kompetente som andre.
7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation <i>Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle i interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer i det professionelle arbejde såvel som</i>

generelt i interkulturelle møder.

”Der er stadig en forestilling om, at mennesker med handicap er hjælpeløse og afhængige. Der burde være større fokus på denne gruppes kompetencer”. Ifølge British Office of Disability s ”Social Attitudes Survey”, 2009, synes 85% af befolkningen (77% i 2005), at mennesker med handicap er som alle andre, men der er alligevel stadig en forestilling om, at fordomme imod mennesker med handicap er udbredt. 8 ud af 10 adspurgte følte, at der enten er mange eller få fordomme imod mennesker med handicap. Dette kan skyldes, at menneske med handicap kan se anderledes ud eller have en anderledes adfærd. Selv om alle ser forskellige ud, har de fleste kulturer en model af det ”normale” udseende; denne model bliver forstærket af kunst og medier, og det kan føre til ubehag ved mødet med mennesker, som afviger fra denne –”normale” model.

Selv om fortælleren, som inviterede oplægsholderen, var vant til at omgås mennesker med handicap, så fik hun alligevel et chok, da den person, hun havde haft telefonisk kontakt med, ikke levede op til det billede, hun havde dannet sig af hende.

Kritisk Hændelse: Bryde isen	
Indsamlet af: CESIE	
Sensitive zoner i den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret i denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldring, seksualitet, handicap, kropsoptagelse, non-verbal kommunikation mv.)</i> Handicap, uddannelse, kunstnerisk udtryk, verbal og non-verbal kommunikation.
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturchock i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturchock i situationen?</i> Siciliansk-kvinde 31 år, gift, heteroseksuel, studier i teater, teater subkultur.
Kulturbaggrund for den person, der er ”årsag” til kulturchocket	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturchock i situationen?</i> Siciliansk ung kvinde, der lever med handicap og bruger kørestol.
1. Beskrivelse af situationen	
<i>Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.</i>	
Jeg afholdt en teaterworkshop for voksne i Palermo. Første gang mødte jeg kursisterne, og blandt dem var Francesca, som sad i kørestol. Jeg havde planlagt forskellige øvelser, som skulle bryde isen, men alle øvelser foregik stående, og Francesca kunne ikke deltage. Jeg gav kun øvelser, som kunne udføres siddende af hensyn til Francesca. <Jeg forstod ikke at dette generede deltagerne, i særdeleshed Francesca. <Jeg forstod ikke at jeg fremhævede hendes handicap og at jeg skabte en barriere i forhold til teambuilding. Mine kolleger hjalp med at forstå at problemet lå i min opfattelse af handicap.	
2. Elementer i situationen	
<i>Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets</i>	

<i>udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne i hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>
Hændelsen fandt sted i Palermo, hvor jeg afholdt et teaterkursus for voksne. Jeg var ikke forberedt på at møde en kursist i kørestol og kunne ikke gøre det, jeg havde forberedt.
3. Følelsesmæssig reaktion <i>Hvad følte fortælleren i situationen.</i>
Jeg følte mig ubehageligt til mode fordi jeg ikke var forberedt på at møde en kursist med handicap. Det blev endnu værre, da det gik op for mig at mit forsøg på kun at benytte øvelser i siddende position var en misforståelse. Ved slutningen af forløbet adskillige måneder senere var jeg i stand til at spørge personen direkte om hans/hendes behov i forhold til at udføre øvelser.
4. Normer og værdiers rolle <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret i situationen.</i>
Jeg havde problemer med forholdet mellem verbal og non-verbal kommunikation. Jeg troede at det var respektløst at spørge direkte, hvad hun var i stand til at udføre. Hændelsen belyste også min forestilling om samfundets sociale sammensætning. Jeg forstillede mig slet ikke, at der kunne være en kursist med handicap. Jeg troede ikke, at disse personer deltog i teateraktiviteter.
5. Fortællerens indtryk af modparten i hændelsen <i>Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer i situationen, set i lyset af fortællerens egne normer og værdier.</i>
Jeg havde et meget positivt indtryk af Francesca. Hun er fuld af liv, selvom hun bruger kørestol. Jeg syntes også, at hun var meget modig og målrettet i sit ønske om at være del af en gruppe og udtrykke sig kunstnerisk.
6. Modpartens normer, værdier og forestillinger <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et kulturchok hos fortælleren (hypotese).</i>
Francesca er vant til de situationer, hvor man ikke forventer at hun deltager. I sin egenskab af medlem af en "subkultur" for handicappede, overraskede det hende ikke, at jeg var uforberedt på hendes tilstedeværelse. Hun er vant til at have en samarbejdende holdning til alle situationer i sit liv. Hun hjælper mennesker uden handicap som mig selv med at forstå, i hvilken grad hun kan deltage. Francesca synes, det er mere respektfuldt at spørge end at antage, at hun ville foretrække at alle andre tilpasser sig til hende. Hun ønsker også at tilpasse sig. Det vigtigste er at tale direkte om det.
7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation <i>Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle i interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer i det professionelle arbejde såvel som generelt i interkulturelle møder.</i>
Ja, jeg koncentrerede mig så meget om Francesca, at jeg ikke var professionel nok, hverken over for hende eller de øvrige kursister. Jeg må opfatte mennesker med handicap ligesom andre, men også fokusere på både barrierer og styrker ved at have dem som deltagere i en workshop. Det er ikke godt nok at finde på løsninger selv, man må kommunikere om det med kursisterne.

KROP

Oversigt over kritiske hændelser relateret til KROPEN

Belgien	Danmark	Frankrig	Ungarn	Italien
		Pudse næse		Omfavnelse

Kritisk Hændelse: Pudse næse

Indsamlet af: Élan Interculturel

Sensitive zoner I den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret I denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldring, seksualitet, handicap, kropsopfattelser, non-verbal kommunikation mv.)</i> Høflighed, tabuer, kropsvæsker, hygiejne.
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturchock i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Fransk kvinde i begyndelsen af tyverne. Hun arbejder i Sydkorea som fransklærer på en militærskole. Hun har undervist i Indien. Hun er glad for kulturel udveksling, og hun skrev artikler til en engelsk avis om sine uheld og kulturchock i Korea.
Kulturbaggrund for den person, der er "årsag" til kulturchocket	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Unge studerende på en militærskole. Fortælleren fik ikke baggrundsinformationer om de unge mænd. Det virkede, som om de havde stor respekt for orden, hierarki og regler. De fleste elever på skolen var mænd, men franskholdet bestod også af kvindelige elever.

1. Beskrivelse af situationen

Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.

Jeg underviste i fransk på en militærskole i Sydkorea. Det var vinter, de fleste af eleverne var forkølede og deres næser løb. Ingen af dem pudsede næse, de blev ved med at snøfte, hvilket gjorde det vanskeligt for mig at koncentrere mig om undervisningen. Jeg tog en pakke papirlommetørklæder frem, men jeg blev overrasket over, at alle afslog dem, selv om de helt klart havde behov. Senere talte jeg med kaptajnen om det. Han forklarede mig, at det blev betragtet som en grovhed at pudse næse offentligt. Jeg blev meget flov, da jeg endelig forstod elevernes reaktion.

2. Elementer I situationen

Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets

<i>udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne I hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>
Hændelsen fandt sted i et klasseværelse med 25-30 elever, som sad på rækker. Fortælleren var på samme alderstrin som eleverne og var lige begyndt som lærer. Cirka 30-40 % af eleverne var kvinder.
3. Følelsesmæssig reaktion <i>Hvad følte fortælleren I situationen.</i>
Jeg blev irriteret over, at eleverne ikke ville pudse næse, jeg syntes, det var groft. Jeg tænkte så, at de måske ikke have noget at pudse næse i, derfor ville jeg tilbyde dem noget fra min taske. Da de afslog, blev jeg forvirret og lidt flov. Jeg blev endnu flovere, da jeg fik at vide, hvorfor de havde afslået mit tilbud.
4. Normer og værdiers rolle <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret I situationen.</i>
Hygiejne : For fortælleren kan en forkølet næse sprede sygdom. Dette kan forhindres med lommetørklæder. Hun blev irriteret over deres snøften, men følte også en smule afsky.
Høflighed: Ud over hensynet til hygiejne, anses det for at høre til god opførsel at pudse næse offentligt i fransk kultur. Det gør det muligt for en syg person at klare en løbende næse diskret.
5. Fortællerens indtryk af modparten I hændelsen <i>Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer I situationen, set I lyset af fortællerens egne normer og værdier.</i>
Lidt negativt. I starten blev fortælleren lidt irriteret over elevernes adfærd.
6. Modpartens normer, værdier og forestillinger <i>Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et kulturchoke hos fortælleren (hypotese).</i>
Fortælleren fik at vide, at det anses for at være hensynsløst at pudse næse offentligt i Korea. Mens hun opfattede deres adfærd som grov og ubehøvlet, syntes de, at det var vulgært at pudse næse i klasseværelset. Denne høflighedskode kan være relateret til ideen, at naturlige kropslige funktioner ikke bør finde sted offentligt. Måske ville koreanerne føle, at de ved at pudse næse offentligt ville henlede opmærksomheden på den forkølede tilstand. De foretrak at ignorere den løbende næse offentligt, de snøfter og pudser derefter næse, når de er kommet hjem.
7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation <i>Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle I interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer I det professionelle arbejde såvel som generelt I interkulturelle møder.</i>
Hændelsen fik fortælleren til at sætte spørgsmålstejn ved en aktivitet, som hun altid havde opfattet som "naturlig". Da hun opdagede, at der ved at pudse næse kunne gælde helt modsatte opfattelser af hygiejne og høflighed, forstod hun, at hendes egne forestillinger om hygiejne er kulturelt betingede. Hun forstod, at det som lærer er vigtigt ikke at tvinge noget ned over hovedet på eleverne, selv ikke når det synes at være ubetydelige småting. Hun blev også bevidst om vigtigheden af at forholde sig åbent til en ny kulturel kontekst.

Kritisk Hændelse: Omfavnelser	
Indsamlet af: CESIE	
Sensitive zoner I den kritiske hændelse	<i>Hvilke sensitive zoner bliver aktiveret I denne kritiske hændelse? (køn, helbred og sundhed, aldring, seksualitet, handicap, kropsopfattelser, non-verbal kommunikation mv.)</i> Gensidighed, non-verbal kommunikation.
Kulturbaggrund for den person, der oplever et kulturchock i hændelsen	<i>Hvad er fortællerens kulturelle referenceramme, der kan have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Siciliansk kvinde, 28 år. Heteroseksuel, ugift, lever sammen med en muslimsk mand. Katolik, men går ikke i kirke. Har studeret psykologi, arbejder i en international NGO.
Kulturbaggrund for den person, der er "årsag" til kulturchocket	<i>Hvilken kulturel referenceramme har den eller de personer, som fortælleren refererer til, og hvordan kan modpartens referenceramme have betydning for oplevelsen af et kulturchock I situationen?</i> Engelsk mand, 24 år, udfører frivilligt arbejde i Palermo, vant til at følge regler, høflig og reserveret. Er kommet til et land, som er helt anderledes med hensyn til livsform, kontaktformer og vaner.
1. Beskrivelse af situationen	
<i>Kort beskrivelse på 10-15 sætninger af den kritiske hændelse, herunder hvor og hvornår hændelsen fandt sted, beskrevet fra fortællerens egen synsvinkel.</i>	
En ung englænder kom til Palermo for at udføre frivilligt arbejde i vores organisation. Da han ankom, virkede han virkelig fortabt og skræmt. Jeg var leder af det projekt, han skulle arbejde i, så jeg prøvede at tage godt imod ham og tale tit med ham. I disse situationer har der været forskellige kulturmøder, især i forbindelse med den fysiske distance mellem os. Sicilianere har tæt kropslig kontakt, de omfavner hinanden tit, så jeg omfavnede også ham. Dette gjorde ham endnu mere chokeret, og det fik ham ikke til at føle sig bedre tilpas hos os. Efter nogle måneder begyndte han at føle sig mere hjemme, han blev mere åben og fortalte mig, at han havde haft det dårligt i begyndelsen på grund af alt det, der var anderledes. Han indrømmede også at min varme holdning havde generet ham meget.	
2. Elementer I situationen	
<i>Objektiv beskrivelse af elementer som antal tilstedeværende, fordeling på mænd og kvinder, rummets udseende og udstyr, angivelse af hovedpersonerne I hændelsen og deres eventuelle relation mv.</i>	
Hændelsen fandt sted på Sicilien. Misforståelsen skete, fordi jeg ikke var klar over, hvor forskelligt det var at være i Palermo i forhold til England: trafikken, vejret, mennesker, relationer, livsform og et nyt sprog kunne virkelig udgøre et chok. Især tænkte jeg ikke på, at min varme sicilianske holdning kunne have en stærk virkning på ham. Jeg kan se, at han ikke var åben i starten, han var fikseret på alle forskellene uden at værdsætte alle de ny oplevelser.	
3. Følelsesmæssig reaktion	
<i>Hvad følte fortælleren I situationen.</i>	
Jeg følte mig frustreret i denne periode. Senere, da vi havde løst misforståelsen, havde jeg fået større interkulturel bevidsthed. Det hjalp mig til at	

analysere, hvor fremmedartet det kunne være at leve i et nyt land.

4. Normer og værdiers rolle

Hvilke normer, værdier og forestillinger blev aktiveret i situationen.

Relationer:

jeg lærte, at mennesker fra andre lande kan have andre relationsformer, de er koldere, end jeg er - og indbyder ikke til umiddelbar tillid.

Gensidighed:

I kulturanthropologien betyder gensidigheden uformel udveksling af både materielle og immaterielle ting, for eksempel at respondere på en positiv handling med en anden positiv handling. I sydlige kulturer er fysisk kontakt et tegn på gæstfrihed og omsorg. Da gensidighed er en vigtig værdi, kan det give anledning til frustration, hvis den ikke finder sted.

Non-verbal kommunikation – eksternalisering af følelser:

i sydlige lande er det godt at vise følelser, generelt er det et vigtigt element i anerkendende relationer.

Non-verbal kommunikation – proksemik (E.T.Hall): det personlige/socialt rum mellem mennesker er kulturelt betinget. Hvis man kommer for tæt på en anden person, kan man såre den personlige sfære. Det er relateret til fysisk kontakt, som også er forskellig i forskellige kulturer. I "varme" kulturer er fysisk kontakt og det at vise følelser vigtigt, mens disse kan give ubehag for andre mennesker.

5. Fortællerens indtryk af modparten i hændelsen

Hvilket indtryk fik fortælleren af den anden person/de andre personer i situationen, set i lyset af fortællerens egne normer og værdier.

Lidt negativt og kritisk: jeg havde et billede af ham som en sær person, som ikke var åben og som ikke nød livet.

6. Modpartens normer, værdier og forestillinger

Hvilke normer, værdier og forestillinger kan ligge til grund for modparten og for den adfærd, der udløste et kulturchok hos fortælleren (hypotese).

Mange aspekter i den nye kontekst gav ham en chokoplevelse. Min tilgang til ham, der var varmere, end han var vant til, fik ham til at føle sig utilpas og gav ham nogle fordomme om mig (den skøre koordinator).

Non-verbal kommunikation- proksemik- personlig/socialt rum: det er nødvendigt at opretholde en vis distance til ukendte personer, især fremtidige kolleger. Dette hænger sammen med, at den personlige og professionelle sfære er skarpt adskilt i visse kulturer, og de kan ikke blandes (for eksempel ved at omfavne en fremtidig kollega). Verbal kommunikation har prioritet, det er vigtigere at formulere tingene i ord, klart og direkte.

7. Betydningen af kulturforskelle og interkulturel kommunikation

Peger den kritiske hændelse anledning på udfordringer og problemer omkring respekten for kulturelle forskelle i interkulturelle sammenhænge. Det være sig udfordringer i det professionelle arbejde såvel som generelt i interkulturelle møder.

Ja, ingen af os tænkte på kulturforskelles virkning på det professionelle plan. Han spurgte mig aldrig om noget i forbindelse med projektet af angst for at blive omfavnet, og jeg var ikke i stand til at motivere ham til at blive mere aktiv.

Projektet og denne publication fra projektet, er støtte af Den Europæiske Kommission, Uddannelse og Kultur, Grundtvig programmet.

Publikationen afspejler kun forfatterens synspunkter, og Kommissionen kan ikke ansvarliggøres for brugen af de oplysninger, der er indeholdt i materialet.